

Ontwikkeling en optimalisatie van gemeentelijke integratiemodellen voor migranten in Münster en Enschede

Samenvatting van het eerste kwartaal (januari tot maart 2004):

Algemeen

In het eerste kwartaal van het project werden organisatorische, communicatieve en personele structuren geschapen.

Met de wetenschappers, prof. Reuber, prof. Snel en prof. Thränhardt worden gesprekken gevoerd en afspraken gemaakt. De opzet van de activiteiten in de commissies wordt ontworpen en opgezet.

De eerste regiegroep van het project komt in Münster bijeen, de werkgroep wetenschap wordt opgericht. De projectgroep wordt gevormd.

In Enschede

wordt gestreefd naar privatisering van het integratiewerk. Het hele casework zal worden overgedragen aan de commerciële opdrachtnemer (ROC). De gemeente moet coördineren, de samenwerking organiseren en scholingsmaatregelen, begeleidende maatschappelijke activiteiten en projecten voor de integratie in de arbeidsmarkt inkopen. De realisatie van deze maatregel komt voor rekening van de opdrachtnemer. Deze partij wordt erop gewezen resultaatgericht te werken. Dit zowel wat betreft de taalbeheersing, maatschappelijke integratie en voldoende kwalificatie voor de arbeidsmarkt.

Op het terrein van het loodswerk zal de gemeente Enschede met de opdrachtnemer overeenkomsten sluiten over de uitvoering van het loodsproject. Het is echter de bedoeling dat een groot gedeelte van deze activiteiten door de gemeente Enschede zelf uitgevoerd wordt.

Aan het einde van het eerste kwartaal worden de onderhandelingen met de opdrachtnemer ROC voor het grootste gedeelte afgerond. De opdrachtnemer zal proberen de deelnemers te begeleiden naar twee doelen. Enerzijds moeten alle deelnemers sociaal-vaardig worden en anderzijds moet een deel van de deelnemers bij de integratie in de arbeidsmarkt worden ondersteund. De opdrachtnemer dient alleen te worden betaald voor prestaties en dienstverleningen die ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. Dat betekent dat de opdrachtnemer geld krijgt wanneer er minder deelnemers zijn en/of wanneer de vastgelegde doelen niet bereikt worden. Bovendien is de opdrachtnemer verantwoordelijk voor de correcte afrekening van een deel van de financiële middelen bij het rijk.

Wanneer de opdrachtnemer / dienstverlener de prestatie geleverd heeft, maar niet correct afgerekend heeft, kan de financiering gereduceerd worden. In dat geval wordt een malus toegepast.

Wanneer er erg goed werk verricht wordt, kan de opdrachtnemer waarschijnlijk rekenen op een bonus. De middelen zijn overigens gebudgetteerd.

De organisaties van de opdrachtnemer en de gemeente werken al volgens plan.

Op het terrein van het loodswerk wordt zowel bij de opdrachtnemer alsook bij de stad de aansturing georganiseerd. Er werden werkovereenkomsten gesloten, o.a. over de wederzijdse uitwisseling van informatie over de deelnemers. De nieuwe toestroom wordt overeenkomstig deze opzet opgenomen en begeleid.

Nieuwe deelnemers worden bij de gemeente in de afdeling T&I (taal en inburgering) gescreend. Wanneer zij behoren tot de in de overeenkomst beschreven doelgroep van de gemeente, doet de opdrachtnemer een voorstel voor een traject/integratieplan.

Aan omvangrijke trajecten/integratieplannen, waarbij 18 of meer uren à 50 minuten per week les gegeven wordt, moet de gemeente goedkeuring verlenen.

Het contract van de gemeente Enschede met ROC voorziet in cursussen voor 1.500 personen, daarvan zijn 300 cursussen voor nieuwkomers. Aan de inburgeringscursussen van het ROC nemen al 171 nieuwkomers volgens de oude regels deel. In dit jaar worden in totaal 300 nieuwkomers in Enschede verwacht. Een gedeelte van de nieuwkomers wordt daarom al verzorgd door het systeem van cursussen. Taal, opleiding, maatschappij-cultuur zijn de kernelementen van het werk.

In Münster

wordt de samenwerking en uitwisseling van informatie in en met de stad Münster, met de gemeente Enschede en de EUREUGIO voortgezet. De bijzondere doelgroep in Münster is de interne gemeentelijke werkgroep 'Spätaussiedlerinnen und Spätaussiedler' (Immigranten uit Oost-Europa van Duitse afkomst), de stedelijke coördinatiekring 'Flüchtlinge, Asylbewerber/innen und Spätaussiedler/innen' de verantwoordelijke raadscommissie en het stedelijke netwerk met alle vertegenwoordigers van alle organisaties die zich bezighouden met 'Spätaussiedlers'.

Het thema 'woonruimte voor migranten' wordt voorbereid. Daarbij horen veel gesprekken met de verantwoordelijke afdelingen van de gemeente, met de politiek, met woningbouwcorporaties. Het doel van het project werd uitgelegd en onderverdeeld. Het resultaat is de voorbereiding van de op een later tijdstip op te richten stedelijke werkgroep over dit thema. In principe wordt overeengekomen dat er in de werkgroep alleen vertegenwoordiging kan plaatsvinden door de leiding. De raadsfracties beslissen dat niet de woordvoerders sociale zaken of migratie, maar de woordvoerders woningbouw zullen deelnemen. In gespreksrondes met de leiders van al deze genoemde instellingen gaat het om de houding, de ervaring, de wensen en perspectieven van de te ondervragen personen ten aanzien van het thema wonen voor migranten. Er wordt geïnformeerd en gesproken over het idee van de werkgroep "Wonen voor migranten".

De voorbereiding van het wetenschappelijke werk begint eveneens. Deze moet het nagestreefde proces van consensusvorming begeleiden. Dit vindt plaats in samenwerking met prof. Reuber en mw. Klöpper (gedipl. geografe) van de universiteit Münster.

Op het terrein loodswerk worden de eerste contacten gelegd tussen de 'Spätaussiedlers' en de vrouwelijke loods/integratiebegeleider. Om een sfeer van vertrouwen tussen loods en cliënt(e) te laten ontstaan, worden de adviesgesprekken in het Russisch gevoerd, zodat het zeker is dat alle gezinsleden precies begrepen hebben welke bijdrage zij aan de integratie moeten leveren. In zulke adviesgesprekken worden de resultaten van de door de loods uitgevoerde anamnese en de inschatting van de cliënt zelf vanuit verschillende gezichtshoeken gecontroleerd en eventueel gecorrigeerd. Dit met de bedoeling een doelgerichte planning van de integratie mogelijk te maken. Het noodzakelijke vertrouwen kan worden opgebouwd, angsten en onzekerheden kunnen worden weggenomen. Het integratieplan wordt uitgezet op een tijdslijn en bindend afgestemd met alle betrokkenen.

Van januari tot eind maart 2004 werden 43 personen aan de stad Münster toegewezen en door de loods in het project verzorgd en begeleid. Dit waren 3 gepensioneerden, 2 kleine kinderen, 11 scholieren, 27 (jonge) volwassenen. Vanaf de eerste dag werden al deze personen in twee van de vier stedelijke opvangcentra ondergebracht en actief ondersteund bij het zoeken van woonruimte en het verhuizen. Inmiddels zijn drie gezinnen verhuisd naar woningen. Deze personen werden vanaf de eerste dag door de loods in het project begeleid. Behalve drie personen (het gaat daarbij om gepensioneerden) zijn alle leerplichtige kinderen en volwassenen ondergebracht bij scholen / taalcursussen, die of door de Bundesagentur für Arbeit (~federaal arbeidsbureau) en/of door de stad Münster gefinancierd worden. Voor de groep die geen enkel taalonderwijs van de overheid ontvangt en zelf geen Duitse taalkennis heeft, wordt door de loods een taalcursus met een onbezoldigde activiteit geïnitieerd. Bovendien wordt in de vorm van een integratiecontract (in het Duits/Russisch) o.a. aangestuurd op het gaan wonen in een niet-gesegregeerd woongebied.

Door de regelmatige (minimumeis 14 dagen durend contact) samenwerking tussen de loods en de bovengenoemde groep personen kan een controlling van het integratieproces worden gegarandeerd. Met iedere afzonderlijke projectdeelnemer in het project wordt de individuele situatie geanalyseerd. Daarbij is gebleken dat de overkoepelende kijk op de algehele situatie van hun bestaan juist en ook noodzakelijk is.

Met het oog op de geplande verhuizing van het opvangcentrum naar een woning in een andere wijk worden momenteel voor de vrijetijdsbesteding contacten voorbereid en gelegd met verschillende verenigingen, kerken en instellingen.

Ontwikkeling en optimalisatie van gemeentelijke integratiemodellen voor migranten in Münster en Enschede

Samenvatting van het tweede kwartaal (april tot juni 2004):

Algemeen:

in het tweede kwartaal werden verschillende onderdelen van het project verder gezamenlijk ontwikkeld.

Het wetenschappelijke werk t.b.v. de begeleiding van het loodswerk, zowel in Enschede alsook in Münster, wordt in het tweede kwartaal voortvarend ter hand genomen. Hierbij gaat het om het vastleggen van de gezamenlijk te onderzoeken indicatoren door de wetenschappers uit de twee landen. In een gezamenlijk overleg op 05-05 in Münster werden de belangrijkste uitgangspunten vastgelegd, in de vergadering van de regiegroep op 14-05 werd de reeks indicatoren voorgesteld.

De indicatoren zijn:

- taalkennis
- kennis van de maatschappij waarin men wordt opgenomen
- participatie in de arbeidsmarkt
- participatie in het onderwijs
- deelname aan het maatschappelijke leven
- onafhankelijke basisverzorging
- geen gesegregeerde wijk
- lidmaatschap in verenigingen en organisaties
- (informeel) contact met autochtonen
- eens zijn met bepaalde westerse of moderne opvattingen
- opleidingsniveau
- etnische achtergrond van de partner
- inschatting van zichzelf
- afstand tot de arbeidsmarkt
- betrokken zijn bij criminele handelingen
- (gezondheid als achtergrondinformatie)

Het eigenlijke wetenschappelijke werk wordt in Münster nauw verbonden met het praktische loodswerk.

Door de intensieve, regelmatige uitwisseling van informatie is de stand van het project in Enschede bekend in Münster en omgekeerd.

Door publicaties in de pers wordt het publiek geïnformeerd over het werk van het project.

In Enschede

zijn de onderhandelingen met de opdrachtnemer afgerond. De formele besluitvormingsprocedures zijn uitgevoerd en de ondertekening van het contract is ophanden.

Voor die tijd, eind 2003, was de poging om de uit te voeren activiteiten aan te besteden en zo de opdracht te verlenen mislukt. Er waren te weinig offertes binnen gekomen. Daarom werd het huidige contract in het eerste halfjaar uitgewerkt en ontwikkeld.

De wetenschappelijke begeleiding van het onderzoek is in volle gang. De selectie van de doelgroep, op basis waarvan een nulmeting en een eerste inventarisatie kan worden uitgevoerd, is bijna afgerond. Het formele contract met de wetenschappers is in voorbereiding. Het contract zal in het derde kwartaal worden gesloten.

Op het terrein van het loodswerk wordt zowel bij de leverancier alsook bij de stad de aansturing georganiseerd. Er worden werkovereenkomsten gesloten, o.a. over het wederzijds informatie verstrekken over de deelnemers. De nieuwe toestroom wordt overeenkomstig deze opzet opgenomen en begeleid. De deelnemers bestaan uit nieuwkomers die zich in Enschede vestigen met een veilige status en hier beschikken over een onderkomen. Het laatste is mede bepalend of iemand als nieuwkomer kan deelnemen aan een maatregel.

In Nederland wordt een nieuwe wetgeving op het terrein van de integratie en inburgering voorbereid. In de loop van het project moet worden bekeken in hoeverre deze nieuwe wetgeving haaks staat op het project en hoe de gedachte van het project kan worden geïntegreerd in de nieuwe wetgeving.

In Münster

wordt het in het eerste kwartaal beschreven netwerk voortgezet. Er wordt in de hele stad geïnformeerd over de voortgang en de ontwikkeling van het project. In deze fase wordt het grote belang duidelijk dat de activiteiten van het bestaande netwerk hebben voor het werk van de loodsen in het project.

In het lopende INTERREG-project "migranten integreren" vindt op 27-05-2004 de oprichtingsvergadering van de werkgroep 'Xenia - Arbeitsgemeinschaft Wohnen für Zuwanderer' plaats. De kaders voor het werk in het komende jaar worden vastgelegd.

Het gaat er in de werkgroep om waar en hoe binnenkomende 'Spätaussiedlers' in Münster vlak na hun aankomst kunnen wonen, zodat hun integratie succesvoller is.

Om dit thema actief te behandelen, zijn in totaal 36 leiders, directeurs en politieke woordvoerders uit de woningbouw, van de verhuurders, huurders en de charitatieve organisaties, uit het bestuur en de politiek, van de politie, de kerken, de 'Ausländerbeirat' (begeleidingscommissie van en voor allochtonen) en de vertegenwoordiging van de 'Aussiedler' bijeengekomen.

Al deze personen zullen binnen een jaar 5 tot 7 maal het thema "wonen voor migranten" behandelen.

Het project wordt wetenschappelijk begeleid door prof. Paul Reuber en mw. Yvonne Kloepper, geografen van de universiteit Münster.

Er kan van worden uitgegaan dat een ghettovorming / segregatie van migrerende 'Spätaussiedlers' de integratie sterk bemoeilijkt. Het thema "wonen" is daarom een heel belangrijke integratiefactor, die tot dusver niet zo gezien werd.

Jochen Köhnke, afdelingshoofd voor 'Aussiedler', vluchtelings- en asielzoekerszaken van de stad Münster: "Wonen is na het leren van de Duitse taal de op één na belangrijkste indicator voor goede integratie. Tendensen naar ghettovorming belemmeren de integratie en integratie lukt het beste in sociaal passende, niet gesegregeerde gebieden. Het is zinvol de sturing van woonruimte tot thema te maken."

Op deze basis wordt het thema onder 3 gezichtspunten in het komende jaar behandeld:

1. woningmarkt, segregatie en menging
2. maatschappij, stad, wijk, nabuurschap
3. migranten, hun situatie en behoeften, hun hulpverleners, partners en verstrekkers van woonruimte

Het doel van het werkproces is een consensus te bereiken tussen de instellingen die een belangrijke rol spelen in de maatschappij en het ter beschikking stellen van woonruimte via de sturing van woonruimte voor migranten in de stad Münster. Er wordt in het belang van de hele stad gestreefd naar een optimalisatie van de integratiekwaliteit van de zich nieuw vestigende 'Spätaussiedlers' in het INTERREG-project.

De werkgroep beslist tegen de achtergrond van de tijdnood een externe moderator in te schakelen.

Dominee Hamer, directeur van het Diakonische Werk Münster en vertegenwoordiger van de evangelische Kreiskirchenamt stelde als naam voor de werkgroep voor: 'Xenia'. Deze term komt uit het Grieks en betekent "de vreemdeling" en "de herbergende".

Op het terrein van het loodswerk werd het in het eerste kwartaal beschreven loodswerk voortgezet. 13 extra personen werden door de loods begeleid. Onverwacht kiezen 100% van de in Münster binnen gekomen migranten ervoor zich te laten begeleiden door de loods van het INTERREG-project. De migranten maken afwijkend van de opzet niet slechts eenmaal per twee weken maar meestal tweemaal per week gebruik van de advisering. Het inhoudelijke loodswerk in het tweede kwartaal correspondeert met de situatie van de migranten op dit tijdstip. Nadat het in het eerste kwartaal in eerste instantie gegaan was om thema's voor het eigen bestaan, staat nu ook de levenswijze op de agenda. Het gaat dus niet meer om de vraag "hoe kan ik in Münster overleven?", maar, "hoe kan ik waar en met wie in Münster leven?". Het gaat er uiteindelijk inhoudelijk om hoe men zou kunnen aanmeren in de sociale omgeving.

Aan het einde van het tweede kwartaal staat het thema wonen/zoeken van woonruimte heel concreet op de agenda van de migrantengezinnen. De migranten zijn soms al 5 of 6 maanden in Münster en willen verhuizen uit het opvangcentrum. Het doel in het project is dat huisvesting plaatsvindt in niet gesegregeerde gebieden. In het tweede kwartaal konden nog drie gezinnen uit de opvangcentra verhuizen. Eén gezin verhuist op eigen wens naar een gesegregeerd gebied, twee gezinnen komen in een niet gesegregeerde wijk.

Ontwikkeling en optimalisatie van gemeentelijke integratiemodellen voor migranten/nieuwkomers in Münster en Enschede

Samenvatting van het derde kwartaal (juli tot september 2004)

algemeen:

Het projectwerk in Münster en Enschede is na een intensief halfjaar op poten gezet en heeft een vaste plaats gekregen. Werkprocedures werden ontwikkeld, dwarsverbindingen in de netwerken werden aangelegd.

Door de regelmatige en wederzijdse uitwisseling is men in de partnerstad op de hoogte van de stand van zaken van het project.

Publicaties in de pers informeren over het werk.

In Enschede

is men erin geslaagd om nationale integratiemiddelen te bundelen en op basis van de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheid voor het gunnen van deze middelen een inhoudelijk maar ook financieel vergaand contract over het uit te voeren integratiewerk af te sluiten met het grote opleidingsinstituut ROC. Nadat in het eerste halve jaar het werk reeds overeenkomstig de richtlijnen en ideeën uitgevoerd werd, werd in juli 2004 het desbetreffende contract tussen de gemeenteraad van Enschede en het ROC gesloten. Het contract heeft een omvang van 5,5 miljoen € per jaar. Een vijfde van deze som heeft betrekking op nieuwkomers, die linea recta naar de stad gekomen zijn.

Samen met de middelen uit de WIN en WEB en de middelen van de Gemeente Enschede is er nu een integratie- en scholingssysteem met een duidelijke structuur. Tot de doelgroep behoren de bovengenoemde nieuwkomers, migranten met een vaste status en met huisvesting in Enschede, die moeten worden ondersteund bij hun integratie. In het contract tussen de gemeente en het ROC zijn de desbetreffende inhoud en de niveaus vastgelegd.

De afdeling T & I van de gemeente doet de screening. Het operationele werk wordt overeenkomstig de resultaten en adviezen uitgevoerd op het opleidingsinstituut.

Omdat de inhoud vastgelegd is en aan het einde gecertificeerde testen staan, is in het contract tegelijkertijd ook vastgelegd dat de financiering van het opleidingsinstituut correspondeert met het succespercentage van de integratiecursisten. Wanneer het geplande 70 % succespercentage niet bereikt wordt, wordt de financiering overeenkomstig verlaagd. Wanneer het succespercentage boven dit niveau ligt wordt een dienovereenkomstige bonus uitgekeerd. Tot de verplichting van het opleidingsinstituut

hoort naast het operationele scholingswerk ook de afrekening met het rijk voor wat betreft de middelen uit de WIN en WEB.

Door de beschreven constellatie van het integratiewerk wordt ernaar gestreefd dat individueel cursuswerk over een periode van één tot twee jaar zonder onderbrekingen kan worden gerealiseerd.

Een contract t.b.v. de wetenschappelijke begeleiding door de Universiteit Twente wordt in september ondertekend.

Het aantal migranten naar Enschede daalt in het derde kwartaal licht. Op nationaal niveau is in Nederland een nieuwe wetgeving voor het thema migratie in voorbereiding. De concreet te verwachten veranderingen zijn nog niet bekend. De ontwikkeling van de wetgeving wordt doorlopend in het oog gehouden, met name met het oog op de doelen van het project.

In Münster

wordt het netwerken, zoals in de voorafgaande kwartalen beschreven, voortgezet. Het project werd (en is nu) bekend in de stad en heeft een vaste plaats gekregen.

In het loodswerk wordt het grote belang van het netwerken voor het werk in de concrete gevallen in de praktijk duidelijk. De verbinding tussen de verschillende projectmodules netwerken/loodsenwerk/thema huisvesting wordt zeer duidelijk.

In het derde kwartaal wordt wat dat betreft het werk in het „netwerk integratiewerk“ geïntensiveerd, uitgebreid en gekwalificeerd. Op basis van het bestaande „stedelijke netwerk“ worden afspraken gemaakt met de verschillende afdelingen, welzijnsorganisaties, betrokkenen bij het thema wonen in de stad, „Landsmannschaft“ (vertegenwoordiging Duitse migranten uit Oost-Europa), volkstuiniers, ambtenaar emancipatiezaken en veel anderen.

Er zijn eerste resultaten; door de samenwerking van verschillende betrokkenen wordt b.v. de groep bedreigde jeugdige „Spätaussiedlers“ tegen hepatitis ingeënt.

In het algemeen moet in de loop van het projectwerk worden geaccepteerd dat voor het op gang brengen van het thema „uitbreiding van het netwerk“ intensieve en veelsoortige gesprekken, en daarmee ook tijd, nodig zijn.

In september vindt de tweede bijeenkomst van de Xenia-werkgroep huisvesting voor migranten plaats. De thema's woningmarkt, segregatie, menging en demografische spreiding worden gepresenteerd en aan de orde gesteld. De wetenschappelijke begeleiding bij het thema huisvesting door prof. Reuber presenteert het eerste tussenverslag. Over het algemeen wordt een grote instemming van de betrokkenen „ten opzichte van het thema wonen voor migranten“ tot stand gebracht.

Flankerend naast het Xenia-werk worden gesprekken met de vastgoedorganisaties in Münster op verschillende niveaus gevoerd. De grote woningbouwcorporaties verklaren bereid te zijn om aan het INTERREG-project woningen in niet gesegregeerde gebieden voor de in het project begeleide migranten ter beschikking te stellen. Vergelijkbaar daarmee kan ook een overeenkomst worden bereikt met het ‚Amt für Wohnungswesen‘ (bureau volkshuisvesting), waarin afspraken worden gemaakt over de ondersteuning bij de bemiddeling.

Bij het netwerken in Münster ontwikkelt zich een grote belangstelling voor de ondertekening van het contract in Enschede. Een vertaald, omvangrijk contract staat ter beschikking. De verschillende instellingen in het netwerk verzoeken om toezending van deze stukken.

Bij het loodsenwerk wordt het beschreven werk van de laatste maanden voortgezet. In het derde kwartaal komen nog eens 63 personen uit 24 gezinnen binnen een week bij het project. Het gaat om personen met een leeftijd tussen 2 en 80 jaar met een opleidingsniveau dat gemiddeld gezien niet zeer hoog is. Er horen ook twee lichamelijke gehandicapten en drie chronisch zieken bij deze groep.

In het loodswerk worden de ervaringen uit het eerste halve jaar nog eens bevestigd: alle nieuwkomers willen in het „meer bindende INTERREG-project“ worden verzorgd en begeleid. Zij maken niet éénmaal per twee weken, maar twee maal per week gebruik van de hulp.

Tegelijkertijd gaat de verhuizingsfase van de in het eerste halfjaar gekomen ‚Spätaussiedlers‘ van de opvang naar de eerste eigen woning van start. De integratieloods slaagt er in om in deze fase, ondanks de komst van meer dan 60 nieuwe migranten, een groot deel van de migranten uit het eerste halve jaar te laten verhuizen naar niet gesegregeerde stadswijken. Daarbij kan zij zowel gebruik maken van advertenties voor woonruimte in de krant alsook van hulp van de grote woningbouwcorporaties. Ook het ‚Amt für Wohnungswesen‘ ondersteunt het project.

Als resultaat van dit alles kunnen de eerste 14 gezinnen verhuizen, 12 daarvan naar niet gesegregeerde gebieden. Eén gezin verhuist naar een gesegregeerd gebied vanwege de noodzakelijke verzorging van de ouders. Een ander gezin besluit tegen het advies van de loods in te gaan verhuizen naar een gesegregeerde wijk.

Na de verhuisfase staat het „aankoppelen in de wijk“ helemaal bovenaan de agenda van de integratieloods. Het gaat erom dat de migranten niet alleen een dak boven het hoofd krijgen, maar ook kunnen deelhebben aan de sociale leefruimte en de maatschappij. Dit heeft betrekking op de terreinen sport, recreatie, cultuur, kerk, etc. – voor alle leeftijden. Overeenkomstig de uitgevoerde screening voor wat betreft interesse, voorkeuren en wensen wordt uitgewerkt of, waar en op welke terreinen gebruik gemaakt wordt van aanbod en hoe dit erbij betrokken kan worden.

Het werk van de integratieloods wordt wetenschappelijk begeleid door het onderzoek van het ‚Institut für Politikwissenschaft‘ van de Universiteit Münster.

Ontwikkeling en optimalisatie van gemeentelijke integratiemodellen voor migranten/nieuwkomers in Münster en Enschede

Samenvatting van de resultaten van het eerste projectjaar 2004

De Stadt Münster en de Gemeente Enschede realiseren in samenwerking met de EUREGIO en met ondersteuning van de deelstaat Nordrhein-Westfalen een project ten behoeve van de integratie van migranten. De titel luidt: „Migranten integreren“.

In Münster wordt tot voorbeeld strekkend gewerkt met ‚Spätaussiedlers‘ (Duitse migranten uit Oost-Europa), in Enschede gaat het om de integratie van nieuwkomers/migranten in het eerste jaar na migratie.

In een twee jaar durend INTERREG-project hebben zich de twee steden tot taak gesteld de gemeentelijke integratiemodellen verder te ontwikkelen en te optimaliseren. Na verloop van een ruim een jaar durende eerste projectfase wordt de eerste balans opgemaakt. In de onderstaande samenvatting worden het concept, de innovaties, het verloop en de eerste resultaten beschreven.

Op een binationaal vakcongres op 22-04-2005 zullen de twee steden, met de ‚Ministerin für Gesundheit, Soziales, Frauen und Familie des Landes NRW‘ (minister van gezondheid, sociale zaken, vrouwen en familie van de deelstaat NRW) mw. Birgit Fischer, het werk presenteren. Daarbij worden zowel het wetenschappelijke werk alsook de concrete best practise modellen voorgesteld.

Onderstaand vindt u een samenvatting van het werk tot dusver:

Het loodsenwerk,

dat door mw. Schuller uitgevoerd wordt, werd door alle nieuw binnen gekomen ‚Spätaussiedlers‘ benut. Tegen de verwachting in werd geen voorkeur gegeven aan het meer vrijwillige en niet bindende adviserings- en begeleidingsmodel van het ‚Sozialamt‘ (~ sociale dienst). Er kwamen 120 personen uit 36 huishoudens. In het werk gaat het om de „standaard-, integratiethema’s“ als werk, opleiding, veiligstellen van het bestaan, taalbeheersing etc. Bijzondere aandacht kreeg het thema huisvesting.

Het doel van het werk was dat de migranten terecht zouden komen in niet-gesegregeerde stadswijken en straten. De hypothese is dat daardoor enerzijds de dicht bevolkte gebieden worden ontlast, dat de migranten het potentieel in de niet gesegregeerde gebieden kunnen gebruiken en dat ook hun potentieel daar kan worden opgenomen.

Het gaat daarbij in concreto niet alleen om de verhuizing uit de opvang naar een niet gesegregeerde stadswijk, maar in het bijzonder om het „aankoppelen“ aldaar. Bedoeld wordt dat contact wordt opgenomen met de sociale omgeving en de integratie hierin. Het gaat om het meedoen in sportverenigingen, gemeentes/parochies, culturele instellingen, recreatieve instellingen, jeugdwerk etc. Momenteel wordt druk gewerkt in deze fase.

Het werk is gebaseerd op een integratiecontract. Dit contract wordt ca. 2 – 4 maanden na aankomst in Münster tussen het nieuw aangekomen gezin en de Stadt Münster gesloten. Op basis van het scheppen van vertrouwen wordt allereerst een geschiedenis van ieder gezinslid uitgewerkt. Op deze basis wordt een profiel van ieder afzonderlijk gezinslid en het gezin als geheel uitgewerkt. Op de weg naar een succesvolle integratie worden hierbij de doelen, de geplande stappen en de instellingen die zullen worden ingeschakeld genoemd.

Dit contract heeft een looptijd van een jaar, vastgelegd is dat tenminste éénmaal per twee weken contact moet worden gezocht. In de praktijk werd gedurende de eerste 6 maanden tenminste tweemaal per week contact gezocht. Na de verhuizing naar een eigen woning loopt deze frequentie terug naar ca. éénmaal per twee weken.

Tot dusver is men er met succes in geslaagd om 21 gezinnen te begeleiden bij de zoektocht naar woonruimte. Daarbij konden 19 gezinnen worden ondergebracht in niet gesegregeerde gebieden. Bij twee gezinnen lukte dit niet. Eén van deze gezinnen werkte niet mee. Dit gezin heeft vorige week besloten om Duitsland weer te verlaten en terug te keren naar Rusland. Het andere gezin verhuisde naar een gesegregeerde stadswijk, omdat de hulpbehoevende ouders daar beter in de buurt konden worden verzorgd.

Uitbreiding netwerk

Een ander thema is de uitbreiding van het netwerk. Het werk van de integratieloods wordt na een dienovereenkomstige overeenkomst ondersteund door de ‚Wohlfahrtsverbände‘ (~ welzijnsorganisaties). Dit betekent dat de integratieloods de ‚Wohlfahrtsverbände‘ informeert wanneer de migranten niet meewerken zoals in het contract overeengekomen was. Dit was tot dusver bij drie jongeren het geval. De ‚Wohlfahrtsverbände‘ zijn in de afgelopen weken gestart met hun werk op dit terrein. Het gaat er hierbij om de desbetreffende personen te bezoeken en te motiveren om gebruik te maken van adequaat en leeftijdsgericht aanbod in de wijk en de jongeren hierbij te begeleiden. Het gaat niet om de interventie bij dreigend gevaar voor crises.

Verder gaat het er om de netwerken op het terrein van de instellingen die werkzaam zijn op integratiegebied uit te breiden buiten het ‚stedelijke netwerk‘. Daarbij horen b.v. samenwerking met de ‚Landsmannschaft‘ (vertegenwoordiging migranten uit Oost-Europa), sportverenigingen, kerken, verenigingen, organisaties in de wijken, volkstuiniers, jeugdwerk etc.

Bij het project zijn inmiddels verschillende gemeentelijke bureaus en afdelingen betrokken.

Resultaat van het netwerken is o.a. de opbouw van de „Netzwerkbrücke“ (netwerkbrug). In dit verband heeft het integratiewerk van de Gemeente Enschede zich in december gepresenteerd. Waarschijnlijk zal in maart het netwerk in Münster zich op zijn beurt presenteren aan de collega's uit Enschede. Aansluitend daarop moet worden bekeken of en met welke thema's in een periode van een half jaar tot het einde van het project met elkaar wordt gewerkt binnen het thema netwerk en integratie van migranten.

Binnen het netwerken gaat het momenteel over het thema „Gender-Mainstreaming en Spätaussiedler-werk“. Op een bijeenkomst van een halve dag in maart, waarvoor het hele vakpubliek wordt uitgenodigd in Münster, gaat het met medewerking van de projectbetrokkenen uit Enschede om de vraag: „wat hebben vrouwen, wat hebben mannen nodig in het integratiewerk“. Dit congres wordt door het ‚Sozialamt‘, het ‚Amt für Kinder, Jugendliche und Familien (Jugendamt)‘, het ‚Frauenbüro‘ en de ‚Koordinierungsstelle für Aussiedlerangelegenheiten‘ voorbereid.

Het thema huisvesting

heeft bij het werk van de loods een individuele invulling voor de desbetreffende migranten, bij de werkgroep Xenia gaat het om de structurele kant. Hier werken 36 hoofden van verschillende instellingen uit de politiek en het bestuur, welzijnsorganisaties, woningbouwcorporaties, verhuurders, huurders, makelaars, politie, kerken, migrantencommissie, vertegenwoordiging van de Aussiedlers, stadsdeelnburgemeesters en anderen in een periode van een jaar in de werkgroep samen met de naam Xenia. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een externe gespreksleiding.

De werkgroep komt na een uitvoerige informatie- en inputfase nu in een mediatiefase. De te verwachten consensus wordt waarschijnlijk medio april uitgewerkt. In het projectwerk staat het thema huisvesting/verdeling woonruimte voor Spätaussiedler/Migrant centraal. Alle betrokkenen ondersteunen het thema en het werk van de Xenia-werkgroep. Niemand heeft zich uitgesproken tegen het werk of was niet bereid zich in te zetten.

Wetenschappelijke begeleiding

Het hele werk wordt wetenschappelijk begeleid; het thema van de „individuele integratie“ door prof. Tränhardt van het Institut für Politikwissenschaft van de de Universiteit Münster, het thema van de structurele integratie door prof. Reuber van het Institut für Geografie van de Universiteit Münster. Er zijn tussenverslagen beschikbaar.

Het werk in Enschede

Het eerste projectjaar werd gekenmerkt door het feit dat de gemeente erin geslaagd is om nationale integratiemiddelen te bundelen en op basis van de verantwoordelijkheid voor het gunnen van deze middelen en de gemeentelijke middelen een contract over het uit te voeren integratiewerk af te sluiten met het plaatselijke opleidingsinstituut ROC. Hierin werden verschillende integratiethema's, taalverwerving, maatschappelijke kennis

etc. vastgelegd op verschillende niveaus. Het werk is inhoudelijk vastgelegd en het succes van het werk zal d.m.v. testen en verschillende certificaten ondubbelzinnig kunnen worden aangetoond. De financiering van het ROC is deels gekoppeld aan een succespercentage van 70 %. Wanneer het instituut dit percentage bereikt, wordt het overeengekomen bedrag betaald. Wanneer het succespercentage hierbij achterblijft wordt dienovereenkomstig minder uitbetaald. Wanneer het succes groter is wordt meer uitbetaald. Het afgesloten contract heeft een omvang van 5,5 miljoen € en heeft voor ca. een vijfde, dus ca. 1,1 miljoen €, betrekking op het werk met nieuwkomers, d.w.z. de groep personen die in 2004 en 2005 nieuw naar Enschede komen. Qua aantallen wordt daar gerekend op ca. 300 nieuwkomers per jaar.

Een blik in de toekomst: vakcongres in april 2005

Een één gehele dag durend vakcongres over het projectwerk tot dusver zal op 22-04-2005 in het kader van het INTERREG-project in Münster plaatsvinden. Bij die gelegenheid wordt de tussenstand van het werk in de twee steden gepresenteerd. Het congres wordt geopend door de minister, mw. Fischer en de burgemeester van Münster en een vertegenwoordiger van de Gemeente Enschede. Voor dit congres wordt de werkgroep reeds nu hartelijk uitgenodigd. Wanneer de folders gereed zijn zullen de leden van de werkgroep een exemplaar krijgen. Het congres in het Stadtweinhaus in Münster zal zich na de opening in de voormiddag bezighouden met het concept en de eerste resultaten van de wetenschappelijke onderzoeken in de verschillende projectmodules. In de namiddag zal het projectwerk dat tot dusver in Münster en Enschede verricht werd in kruis-werkgroepen worden gepresenteerd.

EUREGIO-INTERREG-project

Het project wordt gerealiseerd in samenwerking met de EUREGIO en wordt gesubsidieerd door het Land NRW, de Stadt Münster, de Gemeente Enschede en door de Europese Unie uit het Europese Structuurfonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) in het kader van het communautaire initiatief INTERREG-IIIa.